

การศึกษาช่วยคนได้อย่างไร

พระธรรมสิงหบุราจารย์

H19003

๑. การศึกษาช่วยคนได้อย่างไร

อาตมาได้พยายามคิดหาเหตุผลอยู่เสมอว่า เพราะเหตุไรคนทั่วโลกจึงได้
เกิดทุนการศึกษา ว่าเป็นสิ่งประเสริฐในชีวิต เหนือสิ่งทั้งหลาย แทบไม่มีอะไรเทียบเท่า

ทุกคนพยายามที่จะศึกษา เสียเงินเสียเวลาเสียงานอื่นเท่าไรไม่ว่า ขอให้ได้
ศึกษาก็แล้วกัน เสียอะไรยอมเสียได้ทั้งนั้น พ่อแม่ ปู่ย่า ตายาย พี่ป้า น้าอา ก็พยายาม
ที่จะให้ลูก ๆ หลาน ๆ น้อง ๆ ได้ศึกษา ไม่ต้องทำอะไรเลยก็ไม่ว่า ทุ่มเทเงินทองให้
เท่าไรเท่ากัน ตัวไม่มีก็กู้หนี้ยืมสินเขา ทั้ง ๆ ที่ไม่แน่ว่าจะสามารถใช้คืนเขาได้เมื่อไรก็
ยอม บ้านเมืองก็ทุ่มเทให้ทั้งเด็กทั้งผู้ใหญ่ได้รับการศึกษา รัฐบาลทุกรัฐบาลก็พยายาม
ทุ่มเทเพื่อการศึกษา กำหนดนโยบายเพื่อการศึกษาไว้สวยงาม จะทำได้หรือไม่ก็ไม่
เป็นไร ขอให้ได้ครอบนโยบายอันสวยงามไว้ก่อนก็สบายใจ

ทั้งนี้เพื่ออะไรกันแน่

การศึกษาให้อะไรแก่คน

และเป็นจริงตามที่หวังไว้หรือไม่

อาตมาคิดอยู่เรื่อยและคิดมากยิ่งขึ้นทุกที เพราะตัวเองต้องเกี่ยวข้องกับศาสนา และการศึกษาด้วยบ้างเพียงเล็กน้อย คิดแล้วใจก็หาย เพราะมองไปเห็นแต่ความว่างเปล่า มองไม่พบในสิ่งที่ควรจะพบ เท่าที่น่าจะพบ ความจริงที่จริงที่สุด **การศึกษา นำคนไปสู่สิ่งประเสริฐที่สำคัญยิ่งในชีวิต** ประการหนึ่ง และประการเดียวเท่านั้น **คือ ความสามารถช่วยตัวเองได้**

การช่วยตัวเอง เป็นเรื่องสำคัญที่สุด เป็นเรื่องจริงที่สุดเพียงเรื่องเดียวของคน เพราะไม่มีใครช่วยใครได้ ทุกคนต้องช่วยตัวเอง ช่วยตัวเองอย่างไร

ช่วยตัวเองให้พ้นจากปัญหา คือ

๑. ภาวะที่ไม่พึงประสงค์
๒. สิ่งที่ไม่ต้องการ
๓. เรื่องที่ต้องแก้ไข

การศึกษาช่วยได้อย่างไร

ช่วยได้ เพราะการศึกษาที่ถูกต้องทำให้คน

๑. มองเห็นตัวเองถูกต้อง
๒. มองเห็นผู้อื่นถูกต้อง
๓. มองเห็นเหตุการณ์ถูกต้อง
๔. มองเห็นความเปลี่ยนแปลงชัดเจน

คำว่า **ศึกษา** เป็นภาษาสันสกฤต ตรงกับภาษาบาลีว่า **สิกขา** (มาจาก **สิกข + อ ปัจจัย**) แปลว่า **การศึกษาและความสำเหนียก** เป็นเครื่องมือมองเห็นตัวเอง หรือ วิชาที่ทำให้รู้จักตัวเอง

เห็นและรู้จักตัวเองว่า

๑. มีภาวะอย่างไร
๒. มีฐานะอย่างไร
๓. มีสภาพอย่างไร
๔. ปัจจุบันเป็นอย่างไร เพราะเหตุใด
๕. ควรจะสร้างสรรค์ ปรับปรุงแก้ไขประการใด

ซึ่งก่อให้เกิดความสามารถพัฒนาตัวเองตรงเป้าหมาย ถูกกับสภาพที่เป็นจริง ตามทิศทางที่ถูกต้อง ทำให้สามารถมองคนทั้งหลาย มองเหตุการณ์ทั้งหลาย มองความเปลี่ยนแปลงทั้งหลาย ตรงตามสภาพที่เป็นจริง ซึ่งมีผลทำให้ตนพบทางแก้ไข ปัญหาของตัวเอง ของคนที่เกี่ยวข้องกับตัว ของหมู่คณะของตัวเอง ได้ตามสภาพที่เป็นจริง

๒. การศึกษาช่วยคนได้อย่างไร

มีปรัชญาทางการศึกษา ซึ่งทราบโดยทั่วกัน เพราะมีมานานแล้วอยู่ประการหนึ่งว่า **การศึกษา คือ การเตรียมชีวิต** ซึ่งคงจะหมายถึง การเตรียมชีวิตคน หรือ การเตรียมความเป็นคนนั่นเอง ปรัชญานี้่น่าคิดมาก ถ้าใครคิดได้ ก็มีโอกาที่จะได้รับผลของการศึกษา สมความมุ่งหมาย

ถ้าใครคิดไม่ได้ เพราะไม่พยายามคิด การศึกษาก็ช่วยอะไรไม่ได้ บางทียิ่งศึกษามาก ก็ยิ่งจะเลอะมากก็ได้

ควรคิดเรื่องชีวิตคนก่อนว่า ชีวิตคนเริ่มที่ไหน หรือ ความเป็นคนเริ่มที่ไหน

มีปรัชญาเกี่ยวกับชีวิตคนทางพระพุทธศาสนาฝ่ายมหายานอยู่ว่า

คนที่ช่วยตัวเองไม่ได้ เป็นคนเลว

คนที่ช่วยตัวเองได้ ไม่ใช่คนเลว แต่ก็ไม่ใช่คนดี

คนที่ช่วยคนอื่นได้ เป็นคนธรรมดา

คนที่ช่วยส่วนรวมได้ เป็นคนดี

จากปรัชญานี้ น่าจะยุติได้ว่า คนเริ่มเป็นคนธรรมดา เมื่อช่วยคนอื่นได้ และเป็นคนดีเมื่อช่วยส่วนรวมได้ เรื่องการช่วยตัวเองได้นั้นสัตว์ทั้งหลายก็ช่วยตัวเองได้เหมือนกัน ถ้าจะเอาการช่วยตัวเองได้เป็นเครื่องกำหนดความเป็นคนแล้ว คนก็เท่ากับสัตว์ทั้งหลาย ซึ่งช่วยตัวเองได้ จะไม่ต่างจากสัตว์ประการใด ตามที่เข้าใจกันเลย เพราะฉะนั้นคนจึงเป็นคนเมื่อช่วยคนอื่นได้

แต่จะช่วยเขาถูกต้องได้ ต้องช่วยตัวเองถูกต้องก่อน การศึกษาย่อมสามารถให้คนช่วยตัวเองได้ถูกต้อง

เพราะฉะนั้น การศึกษาจึงได้แก่วิธีการเตรียมความเป็นคนในทางที่ถูกต้อง เพื่อจะได้เริ่มเป็นคน จากการช่วยคนอื่นถูกต้องนั่นเอง

การช่วยตัวเองถูกต้อง คือ ช่วยตัวเองให้

๑. มีความสะดวก เพราะมีกินมีใช้สมควรแก่ฐานะ ไม่น้อยเกินไปจนเกิดความขัดข้อง ไม่มากเกินไปจนเกิดปัญหา ด้วยการประกอบสัมมาอาชีพที่เหมาะสม แก่กำลังและความพอเหมาะ

๒. มีความสบาย เพราะเข้ากับคนได้ ซึ่งทำให้อยู่ที่ไหนก็สบายทุกแห่ง จะมีคนให้ความรักใคร่พอใจ ให้ความคุ้มครอง ไปที่ไหนก็สะดวกทุกแห่ง คนห่วงใย สงสารให้ความปกป้อง ทำอะไรก็สำเร็จด้วยดี มีคนเห็นใจให้ความช่วยเหลือเกื้อกูล ในทางที่พึงกระทำได้ จากการมีรสของคน คือ ความซื่อสัตย์ จริงใจ ซื่อตรงเที่ยงธรรม รับผิดชอบต่อหน้าที่ ให้ความเป็นธรรมต่อคนทั้งหลาย จงรักภักดีต่อผู้ใหญ่ มีความกตัญญูกตเวทีย เป็นมโนธรรม

๓. มีความปลอดภัย โดยมีสติสัมปชัญญะกำกับการทำงาน การพูด การคิด ในทุกกรณี ทุกสถานที่ ทุกเวลา มีความระวังตัวอยู่เสมอ มีความรู้จักตัวเอง รู้จักความพอเหมาะ เป็นตัวของตัวเอง ยอมรับสภาพที่เป็นจริงของตัว มีความเมตตาเป็นทางชีวิต ไม่สนใจความเลวทรามชั่วช้าของใคร ไม่สนใจเรื่องของใคร ๆ ที่ไม่เกี่ยวกับตัวว่าใครจะทำอะไร หรือไม่ทำอะไร สนใจเฉพาะเรื่องที่ต้องทำหรือต้องงดเว้น ด้วยการตรวจสอบตัวเองในสังคมอยู่เสมอว่า ผู้ใหญ่ตำหนิตัวเราหรือไม่ ญาติมิตรรังเกียจตัวเราหรือไม่ ผู้น้อยดูหมิ่นตัวเราหรือไม่

๔. มีความอบอุ่น เพราะไม่ตรีจิตมิตรภาพสัมพันธภาพในทางชีวิต ทั้งภายในบ้านและภายนอก โดยเฉพาะภายในครอบครัวมีความสุขชื่น ด้วยความเคารพบูชาต่อพ่อแม่ ความนับถืออ่อนน้อมต่อญาติผู้ใหญ่ ความจริงใจนับถือ และให้เกียรติ ให้ความยกย่องถนอมน้ำใจต่อสามีภรรยา ความเมตตาปรานีที่ถูกต้องต่อลูกหลาน

ความเรียบง่ายแห่งหน้าที่และภาระงานที่ปฏิบัติจัดทำ เพื่อความเป็นสวรรค์สุขาวดีแห่ง
ครอบครัว ซึ่งเป็นทางแห่งความอบอุ่นของชีวิตทุกระยะเวลา

ทั้งหมดที่ว่านี้ เกิดจากการศึกษาที่มุ่งสร้างคุณธรรมเป็นหลักการเพื่อชีวิต

วิชาเป็นวิธีการเพื่อชีวิตเพื่อผลิตเด็กให้เป็นเด็กดีมีความรู้ จะได้เติบโตเป็น
พลเมืองดี มีความสามารถในที่สุด...